

RELATIEVE HOUTPRIJZEN

door

Ir J. van Soest.

In ieder bedrijf is de prijs van het eindproduct een grootte, welke van zeer veel belang wordt geacht. Allereerst omdat deze van doorslaggevende beteekenis is voor de welvaart van het bedrijf en zodoende haar invloed mede doet gelden op allen, die financieel en ideëel bij de bedrijfsuitkomsten geïnteresseerd zijn. Immers allen, die bij een bepaalde onderneming zijn betrokken, van arbeider tot eigenaar, vinden in hun persoonlijke omstandigheden de weerspiegeling van „eb en vloed" van hun onderneming.

Daarnaast stelt ook ieder, die betrokken is bij eventuele be- of verwerking van een voortbrengsel van een ander bedrijf dan het zijne, alsmede hij die daarin handelt en last not least de groote schare van verbruikers, belang in den prijs, die ervoor moet worden gegeven.

Zoowel in tijden van een normale, vrije prijsvorming als in perioden, waarin van overheidswege de marktwaarde der goederen wordt vastgesteld, kortom altijd, is er groote belangstelling voor dit onderwerp. Zeer begrijpelijk dus, dat de houtprijzen geen exceptie op dezen regel — welke m.i. geheel zonder uitzonderingen is — vormen. Zelfs in de gevallen, waarin het product geen voortbrengsel van een eigenlijk bedrijf is (buitenplaatsen, stadsparken, beplantingen langs overheidswegen e.d.) zal het den eigenaar resp. beheerder niet onverschillig zijn, hoe de geldelijke opbrengst ervan is.

Kan men derhalve ook ten aanzien van het hout een nimmerverflauwende interesse in de prijzen ervan veronderstellen, in tijden van kentering der economische en politieke omstandigheden zal een dergelijke belangstelling bepaald nog sterk toenemen. De vraag: „hoe zullen onze houtprijzen worden?" is ongetwijfeld een der vele urgente kwesties, die zich thans bij verscheidenen onzer voordoen.

Want al hebben onze bosschen reeds ruimschoots hun tol moeten betalen aan dezen oorlog, de vraag naar de grondstof hout is er niet minder op geworden en er zullen ongetwijfeld nog wel meer boschbouwkundige offers moeten worden gebracht, voordat onze houtbehoefte weer voor 90% — of tijdelijk liefst nog meer dan dat, om onze houtvoorraad weer op peil te doen komen — door invoer uit het buitenland wordt gedekt. Laten we intusschen hopen, dat deze offers, thans voor eigen volk bestemd, met evenveel vreugde vrijwillig zullen worden gebracht, als ze eerder met machteloze ergenis moesten worden gedoogd, toen de bezetter zelf de bijl ter hand nam en onze bosschen voor zijn oorlogsdoelinden plunderde, nadat zijn pogingen, om ons zelf dit slooperswerk te doen uitvoeren, waren mislukt.

Naast de vorige veronderstelling mag voorts worden aangenomen, dat een vrije prijsvorming niet in onze samenleving zal terugkeeren voordat weer een normale verhouding tusschen vraag en aanbod zal zijn ontstaan. De vraag: „hoe zullen onze houtprijzen worden?" zou men derhalve ook aldus kunnen stellen: „hoe zullen onze nieuwe houtprijzen worden vastgesteld?"

Het ligt niet in mijn bedoeling, in dit artikel over de absolute hoogte der houtprijzen beschouwingen te geven. Dit is een vraagstuk op zichzelf, dat m.i. door een daarvoor aan te wijzen commissie beter tot een bevredigende oplossing kan worden gebracht dan door een alsdan ongetwijfeld te verwachten polemiek in dit tijdschrift. Hierover leg ik dus ook mijzelf het zwijgen op, uitgaande van de veronderstelling, dat degene(n), die binnenkort met deze taak zal (zullen) worden belast, voor ons meest voorkomende sortiment, het mijnhout, een rechtvaardig prijsniveau zal (zullen) vaststellen om vervolgens tot het waardeeren van de overige sortimenten over te gaan. Voor het laatst-bedeelde gedeelte van die taak mogen de onderstaande regels een wegwijzer zijn.

Hoewel er nog dient te worden voorzien in de leemte, ontstaan door het overboord werpen van de Nederlandsche vertaling der „Reichshoma" (wie zal dat nog niet hebben gedaan?!), kan er toch een duidelijke betrekking worden vastgesteld tusschen de verschillende normen, volgens welke hout wordt gesorteerd. Deze normen, houtsoort, afmetingen, gebruiksdoel en kwaliteit kan men in iedere goede indeeling terugvinden. Binnen het kader van een bepaalde houtsoort is de diameter de eerste norm.

Staat deze vast, dan is hiermede een groep van gebruiksdoeleinden bepaald. Binnen die groep maken vorm en lengte nader uit, welke het hoogste ('t best betaalde) gebruiksdoel is, terwijl kwaliteit voor eenzelfde (hoogste) gebruiksmogelijkheid een meer gedetailleerde waardeering wettigt. Het is vooral de betrekking tusschen diameter en prijs, welke nader is onderzocht, met inachtneming van de kwaliteit. Een splitsing naar de meest voorkomende gebruiksdoeleinden was om nader aan te geven redenen niet mogelijk.

De oorspronkelijke aanleiding tot dit onderzoek was feitelijk de door voorstanders van de boschrentetheorie (Ostwald, Krieger e.a.) opgeworpen stelling, dat de onderlinge prijsverhouding tusschen de verschillende houtsortimenten vrijwel onveranderlijk is, ondanks de belangrijke conjunctuurschommelingen, die op de houtmarkt nu eenmaal steeds plaats plegen te vinden. Het boezemde mij belang in, of en in hoeverre dit ook voor ons land geldt, aangezien hiermede de practische toepassing van de genoemde, m.i. zeer aantrekkelijke theorie staat of valt.

Helaas was er weinig betrouwbaar cijfermateriaal voorhanden: slechts de in ons tijdschrift gepubliceerde houtprijzen konden, van 1937 af, worden onderzocht. Bij de bewerking ervan deden zich verschillende moeilijkheden voor. Allereerst hadden de gegevens lang niet altijd betrekking op een scherp omschreven sortiment, daar destijds nog geen uniforme sorteering bestond. Voorts was er geen duidelijke prijsverschil tusschen „op stam” en „liggend”: in sommige gevallen overtrof zelfs bij een vrij groot aantal waarnemingen het gemiddelde van hout op stam nog dat van geveld hout in hetzelfde seizoen voor eenzelfde sortiment (mijnhout b.v.). Daarnaast kwamen prijsopgaven voor, die kant nog wal raakten (beukenwerkhout van f 1.— per m³ b.v.); deze meende ik, als zijnde van verdachte betrouwbaarheid, buiten beschouwing te moeten laten. Tenslotte waren van sommige klassen slechts uitermate weinig cijfers voorhanden. In het bijzonder gold dit wel voor beukenhout, waar daardoor zelfs de geheele le kwaliteit buiten beschouwing moest blijven.

Hét behoeft geen betoog, dat uit wetenschappelijk oogpunt bekeken, deze geheele becijfering nog al wat aanvechtbaars heeft. Men moet echter roeien met de riemen die men heeft en die waren in de herfstmaanden van 1944, toen deze regels werden geschreven, wel bijzonder primitief. Dat het resultaat desondanks de hypothese van Ostwald c.s. bevestigt, is misschien wel meer geluk dan wijsheid, doch het geeft in elk geval een zekere bevreemding en bemoedigt eventueele plannen tot een nader, beter gefundeerd onderzoek.

De prijzen werden, naar houtsoort, diameterklasse en kwaliteit aanvankelijk gescheiden, per vellingseizoen gemiddeld. Tenslotte werd, voor elk vellingseizoen één gemiddelde per houtsoort bepaald, zoodat daarin alle diameterklassen en de beide kwaliteitsklassen vertegenwoordigd zijn. Voor '39-'40 werd, in verband met de belangrijke prijsstijging vanwege de sterk toenemende vraag naar defensiehout, een splitsing aangehouden in najaar '39 en voorjaar '40. Als vergelijkingshoogte werd de gemiddelde prijs van het grovedennenhout genomen, die daartoe voor ieder jaar op de eenheidswaarde 10 werd gesteld. Naast deze statistische gegevens zijn de „Nederlandsche” maximumprijzen van vóór 1 October 1943 en de „Duitsche” idem van ná dien datum opgenomen. Het resultaat is weergegeven in tabel 1.

Houtsoort	voor- jaar '37	'37/'38	'38/'39	najaar '39	voor- jaar '40	gemidd. '37-'40	Ned. max. pr.	Duit) max. pr.	normaal
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
groveden	10	10	10	10	10	10	10	10	10
eik	24	23	21	20	195	215	26	185	22
iep.	—	22	20	24	23	222	27	185	22
beuk ²⁾	95	85	105	105	10	98	155	75	10 4)
populier	10	95	85	8	9	9	95	95	9
brandhout ³⁾	—	8	75	6	85	75	115	6	8 5)

Tabel 1.

1) het gemiddelde van de kwaliteiten „B” en „C”, voor beuk alleen „C”.

2) Alleen Ie kwaliteit. 3) van beuk. 4) voor Ie kwaliteit wordt de normale vergelijkingswaarde: 11. 5) m.i. ook toe te passen op de overige harde houtsoorten; voor zacht hout neme men 6.

Inderdaad mogen we hierin een zekere regelmaat ontdekken; belangrijke afwijkingen komen er eerst, als er kunstmatig in het prijspeil wordt ingegrepen. (kolommen 8 en 9). Bezien wij deze afwijkingen nader, dan moeten wij toegeven dat de Nederlandsche instanties destijds ons eiken- en iepenhout misschien wel wat te hoog hebben gewaardeerd (in verhouding tot het overige, wel te verstaan!), terwijl dit zeker kan worden gezegd van het beukenhout en het brandhout. Omgekeerd zal wel niemand ontkennen, dat bij de Duitsche houtprijzen de laatste beide in verhouding tot de rest juist véél te laag waren gesteld.

De laatste kolom (m.i. als uitgangspunt voor een nieuw prijzenschema aan te houden) wijkt in zooverre slechts van kolom 7 af, dat zij alleen afgeronde waarden bevat.

Voor de berekening der verhoudingswaarden voor de verschillende diameterklassen werd het cijfermateriaal weer opnieuw gerangschikt, ditmaal wél naar diameter en kwaliteit, doch niet naar vellingsseizoen. De procentueele verhoudingscijfers worden dan voor de kwaliteiten I en II¹⁾ (welke geacht worden \pm overeen te komen met de klassen „B” en „C” van de „I.M.E.S.”) als in tabel 2 is weergegeven.

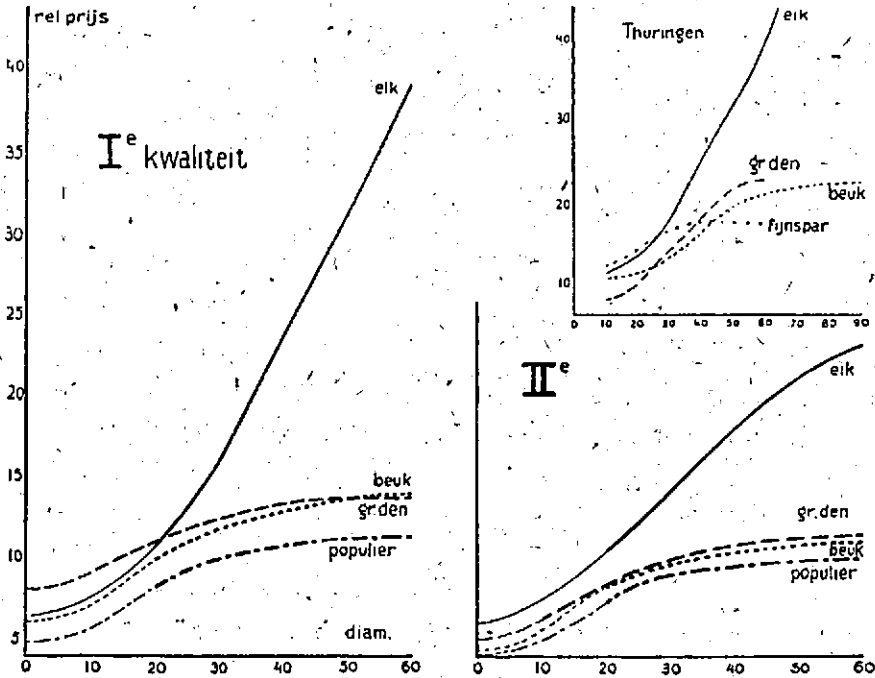
houtsoort	kwaliteit	diameterklassen							
		10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40 +	
groveden	I	94	104	112	119	125	128	131	
„	II	84	90	95	99	102	105	107	
		diameterklassen							
		10-20	20-30	30-40	40-50	50-60			
eik en iep	I	40	70	100	130*	160			
„	II	37	55	73	69	101			
beuk	I		110	120	130	140			
„	II		90	100	105	110			
populier	I		92	102	108	112			
„	II		85	91	95	98			

Tabel 2.

Door vermenigvuldiging van de verhoudingswaarden van tabel 1 met die van tabel 2 krijgt men de onderlinge betrekkingen tusschen de verschillende diktesortimenten, welke voor de Ie en IIe kwaliteit op blz. 303 de grafische beelden weergeven.

Opvallend is de tegenstelling tusschen den eik en de overige houtsoorten. Dezelfde tegenstelling vinden wij terug bij de Thüringsche houtprijzen (naar gegevens uit Krieger's „Die Messung der wirtschaftlichen Leistungsfähigkeit des Waldes”, 1929, ter vergelijking er naast in beeld gebracht). De overeenkomst tusschen de Nederlandsche prijzen der overige houtsoorten en die in Thüringen is minder treffend, doch verklaarbaar: Nederland toch is een houtarm land, zoodat hier de vraag naar kleine sortimenten in verhouding veel grooter is en in verband hiermede worden daarvoor dan ook belangrijk hogere prijzen gegeven dan in meer boschrijke landen¹⁾. Daartegenover staat, dat de zwaardere sortimenten hier meestal door toevallige omstandigheden op de markt komen in plaats van als een normaal hoofdproduct van het gewone boschbedrijf, zooals in de meeste andere landen. Wat er ten onzent aan zwaar hout op de markt kwam (vóór 1940!) waren veelal kleine, moeilijk verhandelbare partijtjes, die dikwijls uit geheel andere dan normale economische boschbedrijfsoverwegingen werden geveld (in de eerste plaats vanwege overmatige kaprijpheid). De houtkwaliteit ervan was gewoonlijk al sedert ettelijke jaren op den terugweg, zoodat het zware hout op de inlandsche markt een in verhouding minder gezocht artikel was.

¹⁾ De prijsnoteringen in het N.B.T. waren niet van dien aard, dat er iets zekers omtrent de afzonderlijke rubriek paalhout viel vast te stellen. Ten aanzien hiervan zal dus nog moeten worden nagegaan, in hoeverre de nog niet lang geleden ingevoerde toeslag van 50% op den normalen prijs van naaldhout-zaaghout om herziening vraagt, alsook of mede voor eikenpaalhout iets dergelijks wenschelijk is.

Geen wonder, dat de Nederlandsche prijsgrafieken in vergelijking met die van Thüringen een hooger begin- en een lager eindpunt hebben. Het eikenhout vormt hierop, vanwege zijn alom hoog gewaardeerde bruikbaarheid — ook indien van inlandsche herkomst — een uitzondering.

De Thüringsche lijn voor den fjnspar is zeer kenmerkend voor een zaaghoutsoort: zeer flauwe stijging en zelfs weer een zwakke daling aan het uiteinde. Dat de lijn van onzen groveden hiermede veel gemeen heeft, is te verklaren doordat ten onzent boven de 25 cm diameter het paalhout geen rol meer speelt. In Thüringen weet men het zwaardere grenenhout — dat daar, in het natuurlijke verbreidingsgebied van die houtsoort allicht van betere kwaliteit zal zijn dan ten onzent — blijkbaar uit anderen hoofde hooger te waardeeren dan het zwaardere vurenhout. Misschien speelt bij de laatste het veelvuldig voorkomende wortelrot een belangrijke rol?

Uit de grafieken kan men alle verhoudingswaarden afleiden. Met opzet is het „zwaartepunt“ (de middendiameter van 15 cm bij den groveden, zijnde het gemiddelde van de in ons land meest belangrijke klasse: middelzwaar paalhout en mijnhout, 12—18 cm; of zoo men de voorkeur zou geven aan een indeeling in 5 cm klassen: het gemiddelde van de beide mijnhoutsorteeringen 10—15 en 15—20 cm) juist op 10 gesteld. Immers dit vergemakkelijkt het berekenen van de overige houtprijzen nadat een officieele vaststelling van den mijnhoutprijs, welke toch wel steeds het uitgangspunt zal zijn, plaats heeft gevonden.

Ook voor een waardebepalng van het bosch ten behoeve van de boschrenteberekening zooals Ostwald en Krieger zich dit voorstellen is het van veel gemak, dat het meest belangrijke sortiment een ronde som waard is. Voor dit werk kunnen dergelijke grafieken als werden afgebeeld, in beginsel eveneens als uitgangspunt worden gebruikt. Men zal dan echter in plaats van de middendiameter de diameter op borsthoogte op de abscis moeten uitzetten (voor een globale omrekening kan men wel een algemeene reductiefactor, vermoedelijk in de buurt van 0.7 liggend, gebruiken). Hoofdzaak is echter, dat men begint met een meer nauwkeurige prijsbecijfering dan de voor dit artikel gedane, zoodat hiertegen uit wetenschappelijk oogpunt geen bedenkingen kunnen rijzen. Vanzelf zal daarbij ook rekening moeten worden gehouden met de gebruikswaarde (paalhout!) van de te waardeeren opstanden.